

مبانی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در نظام فکری امام خمینی(ره)

از آنجا که مبنای فکری و نظری سیاست خارجی ایران تحت تأثیر اندیشه‌های امام (ره) تنظیم شده است برای درک این اصول ضرورت پرداختن به مبانی اندیشگی ایشان مهم است.

خبرگزاری مهر- از آنجا که مبنای فکری و نظری سیاست خارجی ایران تحت تأثیر اندیشه‌های امام (ره) تنظیم شده است برای درک این اصول ضرورت پرداختن به مبانی اندیشگی ایشان مهم است.

امام (ره) به عنوان بنیانگذار نظام جمهوری اسلامی ایران بر اساس دین و شریعت اسلام، بسیاری از اصول و مبانی حاکم بر سیاست خارجی و روابط ایران را بنیان نهادند.

سیاست خارجی به حوزه‌ای از سیاست اطلاق می‌شود که به مهمترین مرز موجود بین کشور و روابط بین‌المللی مربوط می‌گردد. این مرز همان مرزی است که تعیین کننده حدود عملکرد سیاسی حکومتها در صحنه بین‌الملل است.

سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بر اساس نفی هر گونه سلطه جویی و سلطه پذیری، حفظ استقلال همه جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرتهای سلطه گر و روابط صلح آمیز متقابل با دوی غیر محارب استوار است.

امام خمینی(ره) پس از پیروزی انقلاب، تمام تلاش خود را برای نوسازی دیپلماسی منطبق با اصول و ارزشهای اسلامی به کار بردند و در هر فرصتی به مسؤلان و گردانندگان آن لازمه انطباق در عرصه سیاست خارجی با موازین و معیارهای شرعی را گوشزد می‌نمودند. اساسا درک اصول دیپلماسی از دیدگاه امام(ره) تنها در چارچوب درک مفاهیم اسلامی ممکن است. برخی از مبانی اندیشه ایشان که از منابع دینی اخذ شده‌اند عبارتند از:

- تشکیل حکومت دینی مبتنی بر رهبری متخصص در دین(ولایت فقیه) و نفی سکولاریسم؛

- قطع کردن ریشه‌های استبداد، استعمار و استثمار؛
- مبارزه با بیگانگان و ابرقدرتها به خصوص آمریکا؛
- روی گرداندن از غرب و شرق و قیام در برابر آنها و مبارزه با غرب زدگی و شرق زدگی؛
- پیدا کردن خود و بازگشت به خویشتن خویش؛
- اعتماد و اتکاء به خداوند و تقویت معنوی؛
- تکیه بر فرهنگ و آداب و رسوم خودی و مبارزه با فرهنگ استعماری غرب؛
- مبارزه با جلوه‌های متنوع وابستگی کسب استقلال اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و
- تکیه بر ارزشهای انسانی و فضایل اخلاقی نظیر اخلاص، ایثار، فداکاری، ایمان، تقوا، توکل و
- توجه به مستضعفان در مبارزه علیه استکبار و تبلیغ عدالت اجتماعی و رفع اختلافات طبقاتی؛
- رویکرد به ملل اسلامی و توجه به وحدت و پرهیز از تفرقه در برابر قدرتهای استکباری و نفی ناسیونالیسم؛

امام خمینی در تنظیم چارچوب سیاست خارجی از سکوی توحید و پارادایم توحید به تعریف و باز تعریف از مفاهیم و الگوهای "روابط اجتماعی"، "روابط سیاسی"، "روابط اقتصادی"، "روابط خارجی" "ظلم ستیزی"، "استبداد زدگی" و غیره می‌پردازد و معتقدند که: "انقلاب اسلامی بر مبنای اصل توحید استوار است که محتوای این اصل در همه شئون جامعه سایه می‌افکند. در اسلام تنها معبود انسان و بلکه کل جهان، خداست که همه انسانها باید برای او یعنی برای ارضای او عمل کنند فقط تقوا و پاکی ملاک برتری است. زمامدار با پایین‌ترین فرد جامعه برابر است و ضوابط و معیارهای متعالی الهی و انسانی مبنای پیمانها و قطع روابط است".

امام در مصاحبه‌ای که قبل از انقلاب اسلامی با خبرنگار تایمز لندن در خصوص اعتقاداتشان داشتند، تصریح کردند: "... اعتقادات من و همه مسلمین همان مسایلی است که در قرآن کریم آمده است و با پیامبر اسلام(ص) و پیشوایان به حق بعد از آن حضرت بیان فرموده‌اند که ریشه و اصل همه آن عقاید که مهم ترین و با ارزش ترین اعتقادات ماست، اصل توحید است".

لذا نظام اندیشگی امام(ره) در رابطه با مسایل سیاسی و از جمله سیاست خارجی چارچوب اسلام و تفسیر فقهی آن می‌گنجد و محور این نظام اندیشگی بر پایه دین اسلام استوار است.

دیدگاه امام در خصوص رابطه با دنیای خارج دقیقاً طبق قوانین اسلام، تمسک به آیات قرآنی و شرایطی که برای حدود و رابطه و مودت و رابطه با بیگانگان تعیین شده است، است.

امام(ره) ریشه تمام عقاید را توحید می‌داند و بر اساس این اصل مقوله‌هایی چون آزادی، نفی سلطه، مبارزه با استبداد و استعمار و ... را استنتاج می‌نمایند. ایشان با پیروی از این اصل اعلام می‌نمایند که:

"جمهوری اسلامی ایران با تمام وجود برای احیای هویت اسلامی مسلمانان جهان سرمایه‌گذاری می‌کند و دلیلی هم ندارد که مسلمانان جهان را به پیروی از اصول تصاحب قدرت در جهان دعوت نکند و جلوی جاه‌طلبی صاحبان قدرت و پول و فریب را نگیرد. ما باید برای پیشبرد اهداف و منافع ملت محروم ایران برنامه ریزی کنیم، ما باید در ارتباط با مردم جهان و رسیدگی به مشکلات و مسایل مسلمانان و حمایت از مبارزان و گرسنگان و محرومان با تمام وجود تلاش نماییم و این را باید از اصول سیاست خارجی خود بدانیم...."

ایشان در جای دیگر می‌فرماید: "من سیاست داخلی و خارجی کشور را به دقت ملاحظه می‌کنم و تا زنده‌ام نخواهم گذاشت مسیر واقعی سیاست واقعی ما عوض شود و مسئولین نیز چیزی غیر از این نمی‌خواهند و انتظاری غیر از این از آنان نمی‌رود...."